ЗАЦВЯРДЖАЮ
Начальнік галоўнага ўпраўлення адукацыі Гродзенскага аблвыканкама
Р.Ю.Абрамчык
07.10. 2024

І (ШКОЛЬНЫ) ЭТАП РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА” І “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры
IX клас

Кастрычнік 2024 г., Гродна

Заданні	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**Усяго**
Балы											
Подпіс члена журы											

Заданне 1. Запішыце словы (спалучэнні слоў) у фанетычнай транскрыпцыі.

Максімальная колькасць балаў – 5

Словы	Транскрыпцыя
1) перад хатай	
2) ва Уруччы	
3) клятчатка	
4) да Ігната	
5) яечня	

Заданне 2. Ад прапанаваных словазлучэнняў утварыце складаныя прыметнікі.

Максімальная колькасць балаў – 5

Узор. розныя галасы	*рознагалосы*
вострая сатыра	
дробны маштаб	

тонкія бровы	
глыбокія думкі	
просты народ	

Заданне 3. Падкрэсліце ў сказах фразеалагізмы з кампанентам *розум* і патлумачце іх сэнс.

Максімальная колькасць балаў – 5

Сказы	Тлумачэнне
1. Як на добры розум, трэба было пачакаць якой паўгадзіны, пакуль не растане град *(У. Шахавец).*	
2. Ці ў сваім ты розуме? Хто гэта садзіць бульбу ў скрынках? Гэта ж не расада якая… *(А. Якімовіч)*	
3. Чаго вы чапляеце хлопца!.. Дайце яму жыць сваім розумам *(І Шамякін).*	
4. Але мужык заўсёды заднім розумам хітры, – праўда, Шчасны? – звярнуўся да вартаўніка Войцік *(М. Машара).*	
5. І дзе ні пойдзе Іванка, – людзі там розуму ад яго набіраюцца ды з ліхімі панамі змагаюцца *(А. Якімовіч).*	

Заданне 4. Папрацуйце карэктарам, у сказах знайдзіце словазлучэнні з памылкай у дапасаванні або кіраванні. Запішыце правільны варыянт ужывання словазлучэнняў.

Максімальная колькасць балаў – 5

1) Волька нікому не паскардзілася: не хацела, каб над ёю смяяліся людзі. ____

2) Андрэй, іх адзіны сын, закахаўся і павінен быў ажаніцца на Верачцы.

____

3) Дзве дзявочых постаці мільганулі за плотам.

---

4) Выбачайце нас, калі ласка, за спазненне.

---

5) Ноччу Ніначка захварэла, давялося пасляць за доктарам.

Заданне 5. Ад прапанаваных слоў утварыце новыя пазначаным спосабам.

Максімальная колькасць балаў – 5

1. Прыставачна-суфіксальным	2. Суфіксальным
а) дах –	а) гітара –
б) сцяна –	б) скрыпка –
в) колер –	в) цымбалы –
г) надворак –	г) дуда –
д) сядзіба –	д) барабан –

Заданне 6. Дапамажыце прадпрымальніку аформіць стэнд на беларускай мове са сваімі вырабамі.

Максімальная колькасць балаў – 5

Назва прадукцыі па-руску	Пераклад
комод “Антарио”	
шкаф “Шекспир”	
диван “Юпитер”	
зеркало “Токио”	
сундук “Секрет”	

Заданне 7. Беларуская мова ўпарадкавана так, што мы не можам абысціся без службовых слоў, якія выконваюць дапаможную функцыю. Паэтам і пісьменнікам, ды і проста карыстальнікам мовы іншы раз неабходна перадаць шум ветру, стракатанне коніка, клёкат бусла. На дапамогу прыходзяць гукаперайманні.

Максімальная колькасць балаў – 5

1. Янка Купала ў вершы “Кароль”, каб стварыць сюжэтны малюнак выкарыстаў шэраг гукаперайманняў. Ваша задача ўзнавіць каму належаць тыя ці і ншыя гукі.

Толькі часам мм-у, мм-у! –
Замычыць ______________________;
Бэ-э, мэ-э! Бэ-э, мэ-э! –
Забляе ________________________.

Рох-рох, цох-цох! Кві-кві, кві-кві! –
Пісьне ________________________,
Ды гі-гі-гі? – адыржэцца
Недзе ________________________.
……………………………………………………
Куку-куку! Куку-куку! –
Кукуе ____________________________;
Піць-піць! Піць-піць! – ____________________________ кліча,
Як бы после гуляў.

Ву-ву! Ву-ву! – загудзеў __________________
Каля вуха смела;
Ззынь-ззынь! Ззынь-ззынь! – з мёдам з кветкі
________________________ зазвінела.

2. Запішыце беларускамоўны адпаведнік англійскага гукаперайманння cock-a-doodle-doo ____

Заданне 8. Расстаўце, дзе патрэбна, знакі прыпынку. Запішыце, чым ускладнены кожны сказ.

Максімальная колькасць балаў – 5

1. Мой лепшы сябар Косцік займаецца ў спартыўным клубе. _________
____
2. Спякота прымусіла нас нарэшце схавацца ў цяньку. ______________
____
3. Эх час касьбы вясёлы час! І я з ім цешыўся не раз.
____
4. Міхал навошта ўжо таіцца? любіў-такі павесяліцца. ______________
____
5. Дзесьці высока-высока, за самымі хмарамі, курлыкалі журавы. ___
____

Заданне 9. Разгедзьце фотаздымкі пісьменнікаў. Устанавіце адпаведнасць паміж фотаздымкамі, аўтарамі, іх творамі. Адказ запішыце.

Максімальная колькасць балаў – 5

1	А. “Страта”	З. Генадзь Пашкоў
2	Б. “Казкі жыцця”	К. Васіль Быкаў
3	В. “Шчасце”	Л. Якуб Колас
4	Г. “Пахне чабор”	М. Максім Танк
5	Д. “Пазвоніць аднойчы вясна…”	Н. Пятрусь Броўка

АДКАЗ: 1________; 2________; 3_________; 4________; 5________

Заданне 10. Адкажыце **так** або **не** на пытанні віктарыны “Літаратурны Гродна”

Максімальная колькасць балаў – 5

1) Гродзенская паэтка Алена Руцкая нарадзілася на Слонімшчыне. ____________________

2) У Гродна ёсць помнік Янку Купалу. ____________________

3) Уладзімір Караткевіч працаваў у газеце “Гродзенская праўда”. ____________________

4) Абласная бібліятэка носіць імя Івана Насовіча. ____________________

5) Янка Брыль нарадзіўся на Карэліччыне, працаваў у раённай газеце ў Міры. ____________________

6) Васілю Цяпінскаму пастаўлены помнікі ў Лідзе. ____________________

7) У 1775-1802 гг. у г. Гродна дзейнічала “Каралеўская друкарня”, яе уладальнікам быў Антоній Тызенгаўз? ____________________

8) У цэнтры г. Гродна ёсць дом-музей Максіма Багдановіча. ____________________

9) Васіль Быкаў у Гродна пражыў 25 гадоў. ____________________

10) Кінастужку па творы Міхася Лынькова “Міколка-паравоз” здымалі ў г.Гродна. ____________________